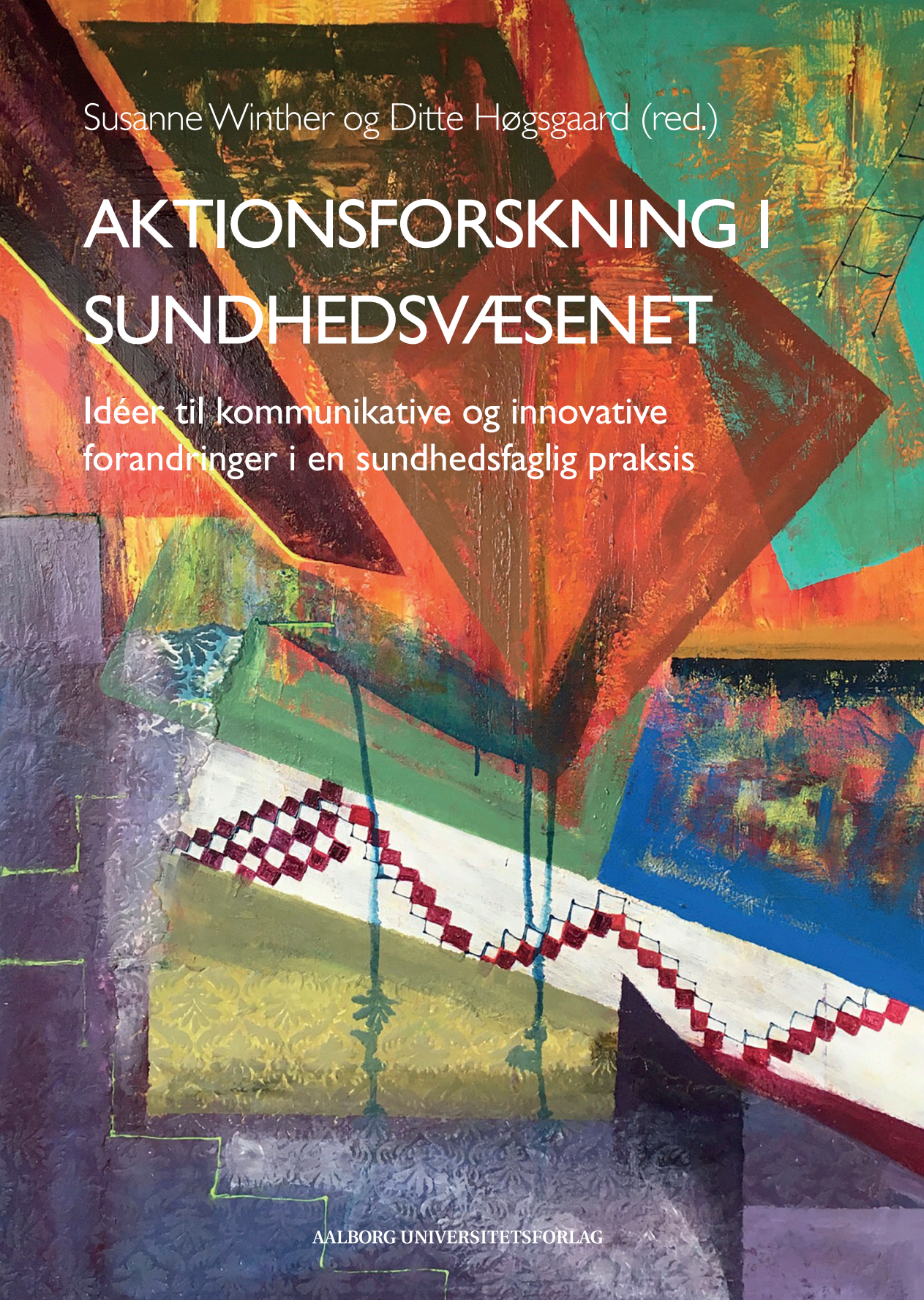

The background is an abstract painting with a collage-like texture. It features large, overlapping geometric shapes in vibrant colors: red, orange, yellow, green, blue, and purple. The brushstrokes are visible and expressive, giving it a dynamic and layered appearance. In the lower half, there's a white diagonal band with a red and white checkered pattern, and a green field with two thin, dark vertical lines. The overall composition is complex and multi-layered.

Susanne Winther og Ditte Høgsgaard (red.)

AKTIONSFORSKNING I SUNDHEDSVÆSENET

Idéer til kommunikative og innovative
forandringer i en sundhedsfaglig praksis

Aktionsforskning i sundhedsvæsenet

Idéer til kommunikative og innovative forandringer
i en sundhedsfaglig praksis

Redigeret af Susanne Winther og Ditte Høgsgaard

AALBORG UNIVERSITETSFORLAG

Aktionsforskning i sundhedsvæsenet.

Idéer til kommunikative og innovative forandringer i en sundhedsfaglig praksis

Redigeret af Susanne Winther og Ditte Høgsgaard

1. ebogs-udgave

© Aalborg Universitetsforlag 2020

Serie om sundhedskommunikation nr. 4

Serieredaktører:

Søren Frimann, Lektor, Ph.d., Institut for Kultur og Læring, Aalborg Universitet

Anders Horsbøl, Lektor, Institut for Kommunikation og Psykologi, Aalborg Universitet

Flemming Smedegaard, Lektor, Ph.d., Institut for Sprog og Kommunikation, Syddansk Universitet

Grafisk tilrettelæggelse af indhold og omslag: Toptryk Grafisk ApS v/ Tina Nielsen
Maleri på bogens forside: Susanne Winther

ISBN: 978-87-7210-301-3

Udgivet af Aalborg Universitetsforlag | www.forlag.aau.dk

**FAGFÆLLE-
BEDØMT**

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af eller kopiering fra denne bog eller dele heraf er kun tilladt i overensstemmelse med overenskomst mellem Undervisningsministeriet og CopyDan. Enhver anden udnyttelse er uden forlagets skriftlige samtykke forbudt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Undtaget herfra er korte uddrag til brug i anmeldelser.

Indhold

Forord	5
Aktionsforskning i sundhedsvæsenet. Idéer til kommunikative og innovative forandringer i en sundhedsfaglig praksis	
Kapitel 1	9
Aktionsforskning i sundhedsvæsenet. Grundantagelser og perspektiver	
Kapitel 2	35
Eksperimenter i aktionsforskning – en øjenåbner for nytænkning af patientovergange	
Kapitel 3	62
Samskabelse i en dialogisk forskningscirkel - udvikling af kommunikative kvaliteter i en sundhedsfaglig kontekst	
Kapitel 4	91
Eksperimenterende processer, der fremmer medarbejdernes refleksion og læring i demensrehabilitering	
Kapitel 5	121
Dialogisk dokumentation som metode og kommunikationsmiddel i hospice- og hospitalsvæsenet	
Kapitel 6	144
Personer med demens 'kommer til orde' i aktionsforskning om sang og musik i hverdagsrehabilitering	
Kapitel 7	174
Opbygning af en personcentreret udviklingskultur i en lokal hospitalskontekst – aktionsforskning med en small-scale tilgang	
Kapitel 8	198
Kritisk-utopisk aktionsforskning om tværsektorielt samarbejde	
Forfattere	225

Aktionsforskning i sundhedsvæsenet. Idéer til kommunikative og innovative forandringer i en sundhedsfaglig praksis

Forord

Denne bog handler om, hvordan seks forfattere har arbejdet med aktionsforskning som teoretisk og metodisk afsæt for deres praksisnære og kvalitative forskning i sundhedsvæsenet. Bogen er en del af serien "Sundhedskommunikation", som udgives gennem Aalborg Universitetsforlag. Forfatternes projekter er på forskellig vis forankret i sundhedsvæsenet eller i arbejdet med sundhedsfaglige problemstillinger. Derudover er forfatterne også optaget af den kommunikative kontekst, som aktionsforskningen altid skriver sig ind i. I aktionsforskning indgår feltets aktører både som informanter og medforskere, hvor kommunikation og samtale er det helt centrale medie til at opnå en gensidig forståelse. Bogen tilbyder således en forståelse af kommunikation som en dialogisk proces mellem to eller flere personer, hvor der gennem en udforskende tilgang er en oprigtig nysgerrighed og anerkendelse af den anden. Det er en kommunikativ tilgang, som ikke blot handler om udveksling af informationer mellem to parter, men hvor der er tale om en cirkulær samtaleproces, hvor parterne kontinuerligt tilstræber at nå frem til gensidig forståelse.

Aktionsforskning er en forskningstilgang, der er karakteriseret ved, at problemet defineres gennem samarbejdet mellem praksis og forskere, som gennem *samhandling* udvikler og eksperimenterer med nye løsninger, der kontinuerligt afprøves. I denne cirkulære proces, hvor der afprøves nye handlinger, udvikles og integreres den viden eller teori, som handlingerne er baseret på. Den demo-

kratiske grundtanke er en helt fundamental og grundlæggende værdi i aktionsforskning. Dermed menes, at aktionsforskning i sit væsen er innovativ og flad i sin struktur uden rangorden og hierarki. Den innovative tilgang i aktionsforskningen skaber nye muligheder, fordi den kan inddrage eksperimenter i et sundhedsvæsen, hvor den blotte tanke om at begå fejl traditionelt er illegitim. Samtidig skaber aktionsforskningen mulighed for at implementere resultaterne direkte i den konkrete praksis uden et særskilt oversættelsesarbejde af forskningsresultater. Det sker fordi det er aktørerne selv, der afprøver om handlingerne virker og giver mening i deres praksis. Det vedvarende forskningsarbejde bidrager således til, at selvsamme aktører erhverver nye kompetencer gennem deres deltagelse og engagement som medforskere.

Bogen bidrager til en nuanceret forståelse af aktionsforskningen, hvor læseren indføres i aktionsforskningens grundlæggende antagelser og perspektiver. Gennem bogens kapitler præsenteres læseren for de spændende muligheder, forfatterne har oplevet ved at bedrive aktionsforskning, men også for de udfordringer og barrierer, de har mødt undervejs. Kapitlerne illustrerer dermed, at det ikke er en enkel sag at arbejde med aktionsforskning i et sundhedsvæsen, der er karakteriseret ved hurtige patientforløb, knaphed på ressourcer, og hvor det er den biomedicinske forståelse af, hvad forskning er og kan, der er fremherskende. For det første står aktionsforskning på et demokratisk og praksisnært grundlag, hvor inddragelse af praksisfeltets aktører er essentielt. Aktørerne er ikke kun informanter, der med deres erfaring med forskningsfeltet bidrager med viden. De er også medforskere, der i samarbejde med andre praktikere, patienter og pårørende finder løsninger på praksisfeltets problemstillinger og i fællesskab skaber forandringer. For det andet positionerer aktionsforskeren sig solidarisk med praksisfeltet og indgår med et 'indefra'-perspektiv i et forpligtende samarbejde med praksisfeltets aktører. Dermed forholder aktionsforske-

ren sig subjektivt, kritisk og reflekterende til feltet. For det tredje er forskeren også forpligtet på, at den genererede viden løftes ud af den konkrete kontekst og ind i et akademisk forskningsfællesskab. Hermed bliver aktionsforskningens fund relevant i andre kontekster.

Aktionsforskning har, som en forskningstilgang i sundhedsvæsenet, vist sig både at være relevant og værdifuld. Først og fremmest, fordi aktionsforskningen både efterspørger patienter, pårørende og de sundhedsprofessionelles viden og erfaringer, men også deres aktive deltagelse i at få opbygget meningsfulde forståelser og forandring gennem handling og eksperimenter. En bog om aktionsforskning i sundhedsvæsenet er derfor en vigtig bog for alle, der har interesse i, hvordan deltagende og praksisnær forskning kan bidrage til udvikling i sundhedsvæsenet.

Vores hensigt med bogen er at vise, hvordan det er muligt at arbejde med aktionsforskning i en sundhedsfaglig praksis. Gennem bogens kapitler giver forfatterne eksempler på, hvordan de indenfor en bred vifte af sundhedsfaglige kontekster har arbejdet med forskellige aktionsforskningstilgange. Derved udfoldes aktionsforskningens mangfoldighed i den særlige kontekst, der karakteriserer et sundhedsvæsen, der er underlagt politisk styring og kontrol.

Arbejdet med denne bog har løbende været styret af aktionsforskningens grundprincipper om deltagelse og samskabelse. På to heldagsmøder og et internatkursus har vi som redaktører, i tæt samarbejde med bogens øvrige forfattere, faciliteret arbejdet med bogens overordnede formål, indhold og tematikker. Gennem faglige drøftelser og delt makkerskab har vi givet hinanden feedback og derved kvalificeret bogens kapitler.

Vi skylder en stor tak til alle de aktører, praktikere, borgere, patienter og pårørende, der på forskellige måder har været en del af forfatternes projekter. Uden deres engagement, ildhu og passion

for forandringsprocesser havde der slet ikke været nogen bog. Vi skylder desuden en stor tak til professor emeritus Jan Kåre Hummelvoll for grundig og konstruktiv review af bogens kapitler. Også tak til forlagsdirektør Pernille Herold, som har troet på vores idé og givet relevante praktiske input gennem processen.

Endelig vil vi takke Dansk Selskab for Sygeplejeforskning, som har bidraget økonomisk til bogens tilblivelse.

Vi ønsker jer god læselyst.